

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI ELINVOIMAKESKUSTEN SEKÄ TYÖLLISYYS-, KEHITTÄMIS- JA HALLINTOKESKUKSEN MAKSUISTA VUONNA 2026

1. ESITYKSEN TAUSTA JA ASETUKSENANTOVALTUUDET

Valtion aluehallinnon kokonaisuudistusta koskevat lait tulevat voimaan 1.1.2026. Uudistukseen sisältyy laki elinvoimakeskuksista sekä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksesta (531/2025), jolla perustetaan kymmenen elinvoimakeskusta. Tällä lailla kumotaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annettu laki (897/2009). Elinvoimakeskukset ovat monialaisia erikseen säädettyjä kehittämis-, rahoitus- ja toimeenpanotehtäviä varten olevia valtion aluehallinnon virastoja. Elinvoimakeskukset kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan.

Elinvoimakeskuksista annetun lain (531/2025) 25 §:n mukaan elinvoimakeskusten sekä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen suoritteiden maksullisuudesta ja maksujen suuruudesta on voimassa, mitä valtion maksuperustelaissa (150/1992) (jäljempänä myös ”maksuperustelaki”) säädetään. Maksuperustelaissa säädetään valtion viranomaisten suoritteiden maksullisuuden ja suoritteista perittävien maksujen suuruuden yleisistä perusteista sekä maksujen muista perusteista. Elinvoimakeskuksista annetun lain 25 §:n 2 momentin mukaan elinvoimakeskusten sekä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen (jäljempänä myös ”KEHA-keskus”) tuottamien suoritteiden maksullisuudesta ja suoritteiden euromääräisistä arvoista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Valtioneuvosto on antanut asetuksen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2025 (VNA 794/2024). Asetus on voimassa vuoden 2025 loppuun asti.

2. ELINVOIMAKESKUSTEN JA KEHA-KESKUKSEN MAKSUPOLITIikka

Joulukuussa vuonna 2013 ELY-keskusten johtoryhmän hyväksymän ELY-keskusten yhteisen maksupolitiikan mukaisesti ELY-keskusten julkisoikeudellisista suoritteista peritään pääsääntöisesti omakustannusarvoa vastaava hinta. Omakustannusarvoa alempana perittävien maksujen tulee kattaa vähintään 75 prosenttia suoritteen tuotantokustannuksista. Tavoitteena on keskimääräinen 90 prosentin kustannusvastaavuus, kun otetaan huomioon sekä omakustannusarvon mukaisina hinnoitellut suoritteet että omakustannusarvoa alemman hinnan mukaan hinnoitellut suoritteet.

Hinnoittelun tulee maksupolitiikan mukaan olla läpinäkyvää. Suoritteista peritään pääsääntöisesti kiinteät hinnat. Kiinteää hintaa käytetään silloin, kun yksittäisten suoritteiden tuotantokustannukset eivät oleellisesti poikkea toisistaan. Porrastettua hintaa käytetään silloin, kun yksittäisten suoritteiden tuotantokustannukset poikkeavat toisistaan oleellisesti, mutta suoritekohtaisesti määräytyvän hinnan käyttäminen ei ole perusteltua. Suoritekohtaista hinnoittelua (tuntiperusteinen hinnoittelu) käytetään

silloin, kun yksittäisten suoritteiden tuotantokustannukset poikkeavat toisistaan oleellisesti, eivätkä erityiset tai perustellut syyt edellytä kiinteän tai porrastetun hinnan käyttämistä.

3. SUORITTEIDEN KUSTANNUSVASTAAVUUSTARKASTELU

Maksullisten suoritteiden kustannusvastaavuustarkastelu aikaisempien vuosien toteumien perusteella. Vuonna 2024 pääosa ELY-keskusten maksullisen toiminnan tuotoista, noin 9,8 milj. euroa, muodostui maksuperustelain mukaisista julkisoikeudellisista suoritteista. Maksullisen toiminnan kokonaistuotot pysyivät miltei edellisvuoden tasolla, kasvua oli noin 25 000 euroa (0,3 %) vuoteen 2023 verrattuna.

Vuonna 2024 maksuperustelain mukaisten liiketaloudellisesti hinnoiteltujen suoritteiden tuotot olivat vain noin 11 200 euroa. Maksuperustelain mukaisista muista suoritteista ja erityislakien perusteella määrättävistä maksuista tai hinnoiteltavista suoritteista ei laadittu kustannusvastaavuuslaskelmia, koska näiden osa-alueiden tuotot jäivät alle 1 milj. euron rajan.

Seuraavassa taulukossa on esitetty maksullisten julkisoikeudellisten suoritteiden tuotot ELY-keskusten vastuualueiden osalta vuosina 2022–2024. ELY-keskuksen tehtävät jakautuvat kolmeen vastuualueeseen: 1) elinkeinot, työvoima ja osaaminen, 2) liikenne ja infrastruktuuri ja 3) ympäristö ja luonnonvarat.

Julkisoikeudellisten suoritteiden tuotot vastuualueittain 2022–2024				
Tuotot vastuualueittain	2022	2023	2024	Muutos % vv. 2023–2024
E-vastuualue, yhteiset, TE-toimisto*	794 706	565 816	609 645	8 %
L-vastuualue	4 735 218	4 518 491	4 263 394	-6 %
Y-vastuualue	3 667 293	4 717 819	4 953 673	5 %
Yhteensä	9 197 217	9 802 126	9 826 712	0 %

ELY-keskusten E-vastuualueiden ja yhteisten toimintayksiköiden tuotot on yhdistetty.

ELY-keskusten tuotoista vuonna 2022 suurin osa (51 %) saatiin liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualueen maksuista. Vuosina 2023 (48 %) ja 2024 (50 %) suurin osa maksuista saatiin ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen (Y-vastuualue) maksuista.

Suuri osa elinkeinot, työvoima ja osaaminen –vastuualueen (E-vastuualue) kokonaistuotoista tuli TE-toimistojen tuotoista Maahanmuuttoviraston oleskeluluvan osapäätöksistä. Lupien käsittely oli keskitetty Uudenmaan, Pirkanmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Kaakkois-Suomen ELY-keskuksiin. Liikenne ja infrastruktuuri –vastuualueen (L-vastuualue) tuotot muodostuivat pääasiassa erilaisista liikenteen lupapalveluista, erikoiskuljetusluvista sekä siirtoajoneuvojen käsittelystä. Ympäristö ja luonnonvarat –vastuualueen (Y-vastuualue) tuotot koostuivat pääosin ympäristö- ja luonnonsuojelulain mukaisista erilaisista päätöksistä, tarkastuksista, valvontamaksuista, ympäristövaikutusten arviointi (YVA) -lausunnoista sekä jätehuoltorekisteriin ilmoittautumisesta perittävistä maksuista.

Valtion aluehallinnon uudistuksen myötä ELY-keskusten Y-vastuualueiden nykyisten maksullisten julkisoikeudellisten suoritteiden tuottaminen siirtyy 1.1.2026 alkaen yhden suoritteen tuottamista lukuun ottamatta ELY-keskuksista Lupa- ja valvontavirastoon. Samalla elinvoimakeskusten maksuasetukseen esitetään uutta vesilain mukaista tunti hinnoiteltavaa suoritetta.

Valtakunnallinen kustannusvastaavuus ELY-keskusten maksullisten julkisoikeudellisten suoritteiden osalta vuonna 2024 oli 76 %. Kustannusvastaavuus vaihteli ELY-keskuksittain 22 prosentista 114 prosenttiin. Vuonna 2023 kustannusvastaavuus oli 82 % kustannusvastaavuuden ollessa 28 prosentin ja 138 prosentin välillä.

Pienimmät kustannusvastaavuusprosentit olivat Pohjanmaan (22 %), Satakunnan (30 %), Kaakkois-Suomen (31%) ja Uudenmaan (34%) ELY-keskuksissa. Pohjanmaan ja Satakunnan ELY-keskuksissa on vain E-vastuualue ja maksullinen toiminta on hyvin vähäistä. Pieniä suoritelmääriä tuotettaessa niistä saatavat tuotot eivät yleensä kata kokonaiskustannuksia.

Kaakkois-Suomen ja Uudenmaan ELY-keskusten suoritteiden alhaiseen kustannusvastaavuuteen vaikuttivat TE-toimistossa käsitellyt työlupien osapäätökset. Työlupien osapäätösten henkilöstökustannukset olivat korkeita ja oleskelulupapäätösten tuotot pieniä. Työperäisten oleskelulupahakemusten kokonaismäärä oli vuonna 2024 valtakunnallisesti noin 12 % vuoden 2023 tasoa alhaisempi. Työperäisen maahanmuuton tasaantuminen johtuu ensisijaisesti Suomen talouden taantumasta ja työllisyysstilanteesta. Työlupien osapäätöksen tekeminen edellyttää taustaselvitysten tekemistä. Työaikaa runsaasti vaativat selvitystyöt nostavat henkilöstökulut korkeiksi suhteessa osapäätöksistä saatuihin tuottoihin. Työlupien osapäätösten teko siirtyi TE-palvelu-uudistuksen yhteydessä 1.1.2025 Maahanmuuttovirastolle.

Suurimmat kustannusvastaavuusprosentit olivat Keski-Suomen (114 %), Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon (113 %) ELY-keskuksissa. Keski-Suomen ELY-keskuksen kustannusvastaavuusprosentin nousua selittää pääosin tuottojen merkittävä kasvu Y-vastuualueella, mm. jäterekesteroinnissa. Sähköinen asiointi on helpottanut työmäärää ja vähentänyt kustannuksia. Myös Pohjois-Savon ELY-keskuksessa kustannusvastaavuuden nousua selittää Y-vastuualueen tuottojen kasvu. Y-vastuualueella tuottoja kustannuksia korkeammaksi nostivat poikkeuksellisen mittaluokan YVA-laskutukset (esim. YARA). Myös vihreän siirtymän mukaiset YVA-menettelyt lisääntyivät.

L-vastuualueen tuotoista valtaosa (96 %) kertyi Pirkanmaan ELY-keskuksesta, johon on keskitetty liikenteen lupien, kuten esimerkiksi erikoiskuljetuslupien, kaapeleiden, johtojen ja putkien sijoittamiseen sekä tiellä työskentelyyn liittyvät lupakäsittelyt. Vuoden 2025 maksuasetuksessa joidenkin alennetun omakustannusarvon mukaisten lupien hintoihin tehtiin 10 %:n hinnankorotus. Tällä saatiin liikenteen lupien osalta kustannusvastaavuutta parannettua.

Maksullisten suoritteiden kustannusvastaavuustarkastelu vuodelle 2026

Valtion aluehallinnon uudistuksessa 15 ELY-keskusta lakkautetaan ja niiden tehtävät siirretään 1.1.2026 aloittaviin 10 elinvoimakeskuksiin ja Liikenne- ja viestintävirasto Traficomiin. Maksullisten suoritteiden tuottamisen osalta tämä tarkoittaa sitä, että ELY-keskusten Y-vastuualueiden nykyisten maksullisten julkisoikeudellisten suoritteiden tuottaminen ja niitä vastaavat tulot siirtyvät pääosin 1.1.2026 alkaen ELY-keskuksista Lupa- ja valvontavirastoon. Näiden Lupa- ja valvontavirastoon siirtyvien maksullisten suoritteiden tuotot olivat v. 2024 n. 5 M € ja kustannusvastaavuus 79 %.

Kun elinvoimakeskusten vuoden 2026 maksuasetukseen esitetään muutamaa uutta suoritetta ja kun huomioidaan elinvoimakeskusten maksuasetukseen tehtävät hintojen tarkistukset sekä Lupa- ja valvontavirastoon siirtyvät suoritteet, arvioidaan elinvoimakeskusten maksullisten julkisoikeudellisten suoritteiden tuotoksi v. 2026 vajaa 5 M €. Elinvoimakeskusten suoritteiden tuottamisen kustannustason arvioidaan nousevan edellisestä vuodesta oman toiminnan kustannusten (palkat, vuokrat, palvelustot ym.) nousun myötä.

Elinvoimakeskusten maksulliset julkisoikeudelliset suoritteet tulisi hinnoitella pääosin omakustannusarvoon. Osa suoritteista voidaan hinnoitella alennettuun omakustannusarvoon, jos siihen on olemassa maksuperustelain mukainen perusteltu syy. Kokonaisuutena kustannusvastaavuuden tulisi julkisoikeudellisissa suoritteissa olla 75–100 prosentin välillä. Elinvoimakeskusten julkisoikeudellisissa suoritteissa ei ole yleistä korotusvaraa, koska suoritteiden hinnat vaihtelevat suhteessa omakustannusarvoon. Suoritteiden hintoja onkin tarkasteltu vuoden 2026 maksuasetuksessa suorittekohtaisesti suhteessa suoritteiden tuotantokustannuksiin. Lisäksi on huomioitu se, onko ao. suorite omakustannusarvoon vai alennettuun omakustannusarvoon hinnoiteltava suorite.

Elinvoimakeskusten v. 2026 maksuasetukseen esitetään omakustannusarvoon hinnoiteltaville tunti-hintaisille suoritteille yhtenäistä asiantuntijatyön tuntihintaa. Tämän katsotaan edistävän kustannusvastaavuuden aiempaa parempaa toteutumista. KEHA-keskus kirjanpitoyksikössä on laadittu suorite- ja suoriteryhmäkohtaiset laskelmat kustannusvastaavuudesta omakustannusarvoon hinnoiteltujen

suoritteiden ja alennettuun omakustannusarvoon hinnoiteltujen suoritteiden osalta vuodelta 2024 siten, että Lupa- ja valvontavirastoon siirtyvät suoritteet on poistettu (Perustelumuistion liite: Maksullinen kv muut kuin Y OKA ja alle OKA koonti 2024).

Omakustannusarvoon hinnoiteltujen suoritteiden osalta suoriteryhmän kustannusvastaavuus on 111 %. Tämän vuoksi omakustannusarvoon hinnoiteltujen suoritteiden hintoihin ei juurikaan esitetä korotuksia.

Alennettuun omakustannusarvoon hinnoiteltujen suoritteiden osalta ao. suoriteryhmän kustannusvastaavuus on 55 %. Tämän takia alennettuun omakustannusarvoon hinnoiteltujen suoritteiden osalta useiden suoritteiden hintoihin esitetään korotuksia, jotta kustannusvastaavuus saadaan lähemmäs omakustannusarvoa.

Vuoden 2026 maksuasetukseen esitettyjen korotusten ja yleisen kustannustason nousun myötä omakustannusarvoon hinnoiteltujen suoritteiden kustannusvastaavuuden arvioidaan olevan vuonna 2026 noin 107 % (111 % vuonna 2024) ja alennettuun omakustannusarvoon hinnoiteltujen suoritteiden kustannusvastaavuuden noin 67 % (55 % v. 2024).

Sekä omakustannusarvoon että alennettuun omakustannusarvoon hinnoiteltujen suoritteiden osalta molemmissa suoriteryhmissä on suoritteita, joissa yksittäisten suoritteiden hinnat poikkeavat omakustannusarvosta. Poikkeamiin saattaa liittyä useita erilaisia syitä: hinta ei kata kaikkia kustannuksia, asiakkaalta ei ole laskutettu kaikkea suoritteen tuottamiseksi tehtyä työtä tai kaikkia kustannuksia ei ole kirjattu kyseiselle suoritteelle, työajanseurantaan ei ole kirjattu riittävästi työaikaa tai maksullisen suoritteen tuottamiseen tehtyä työmäärä tai prosessia pitäisi keventää.

4. ESITYKSEN KESKEINEN SISÄLTÖ

Ehdotettu asetusta vastaa pääosiltaan voimassa olevaa asetusta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2025 (794/2024). Elinvoimakeskusten elinkeino- ja osaamistehtäviin sekä ympäristötehtäviin ja eräisiin vesitaloustehtäviin liittyvät maksulliset suoritteet siirtyvät aluehallintouudistuksessa Lupa- ja valvontavirastolle.

Esityksen liitteenä olevassa maksutaulukossa otettaisiin käyttöön sähköisessä asiointipalvelussa viereille saatetun asian ja muulla tavalla vireille saatetun asian erillishinnoittelu. Muutoin kuin sähköisessä asiointipalvelussa vireille saatetusta asiasta perittäisiin korkeampi maksu. Maksutaulukossa säädettäisiin mekaanisesta korotusprosentista tai euromääräisestä korotuksesta kaikissa niissä suoriteryhmissä, joissa on käytössä sähköinen asiointipalvelu. Korotus ei koskisi niitä suoriteryhmiä ja suoritteita, joissa sähköistä vireillepanomahdollisuutta ei ole. Digitalisaation myötä sähköinen asiointi vähentää viranomaisten työmäärää, mikä alentaa suoritteiden tuottamisen maksuja ja käsittelyn kokonaiskustannuksia valtiolla.

Uusina maksullisina suoritteina otettaisiin käyttöön selvitykset, lausunnot ja muut suoritteet, jotka elinvoimakeskus antaa muun viranomaisen maksullisessa asiassa ja joista ei aiheudu ainoastaan vähäisiä kustannuksia. Tällainen suorite olisi esimerkiksi ojitustoimitus, jonka elinvoimakeskus tekee Lupa- ja valvontaviraston määräämänä Lupa- ja valvontavirastolta haettavaan maksulliseen suoritteeseen, ja lupa- ja valvonta-asioihin annettavat asiantuntijalausunnot. Muille viranomaiselle tuotettavien suoritteiden maksullisuus ei koskisi muulta viranomaiselta tämän suorittaessa lailla säädettyä laillisuuden tai yleisen edun valvontatehtävää. Vähäisenä kustannuksena on pidettävä selvityksiä ja lausuntoja, joissa asiaan perehtyminen ja lausunnon antaminen ei edellytä lausunnon laatijalta erityistä perehtymistä ja vie enintään muutaman tunnin työaikaa.

Esityksessä säädettäisiin myös mahdollisuudesta lisätä toisen viranomaisen veloittama maksu elinvoimakeskuksen maksullisen suoritteen hintaan, jos elinvoimakeskuksen suoritteen tuottamiseen osallistuu myös muita valtion viranomaisia, Elinvoimakeskus lisää taulukon mukaiseen maksuun muun viranomaisen osasuoritteestaan elinvoimakeskukselta perimän maksun.

Elinvoimakeskusten avustus- ja tukipäätökset sekä erilaiset korvauspäätökset sekä lunastustoimitusmenojen ja käyttöoikeuskorvausten maksamiseen liittyvät päätökset olisivat edelleen maksuttomia.

Liikennetehtävien suoritteiden osalta ehdotettu asetuksen muutamien perusteluteksteihin ehdotetaan muutoksia ja tarkennuksia sekä jakamista eri kategorioihin ja maksuluokkiin.

Lisäksi ehdotetaan lupamaksujen korotuksia omakustannusarvoa alempana perittävien lupien osalta kustannusvastaavuuden parantamiseksi.

Elinvoimakeskusten maaseututehtäviin, kalataloustehtäviin ja vesitaloustehtäviin liittyviin suoritteisiin tehtäisiin vain eräitä pienehköjä muutoksia ja täydennyksiä suhteessa nykyisiin ELY-keskusten suoritteisiin.

Kalastuslain (379/2015) 54 §:n mukaisten päätösten osalta esitetään hinnoitteluperusteen muuttamista kiinteästä hinnoittelusta omakustannusarvoa alempaan tuntikohtaiseen hinnoitteluun. Lisäksi ehdotetaan useimpien hintojen tarkistusta vastaamaan muuttunutta omakustannusarviota sekä kielteisen päätöksen erillishinnoittelusta luopumista. Saalistodistuksen varmentamisen hintaan ehdotetaan lisäksi korotusta, jotta se vastaisi paremmin työhön käytettyä todellista aikaa. Maksullisista suoritteista poistettaisiin saalistodistuksen, jälleenvientitodistuksen ja jalostustodistuksen käsittelyn lisämaksu, jos hakemus toimitetaan elinvoimakeskukselle muulla tavoin kuin sähköisen asiointijärjestelmän kautta. Vuodesta 2026 lähtien hakemukset voi toimittaa ainoastaan Euroopan komission käyttönottaman sähköisen CATCH-järjestelmän kautta.

Vesitaloustehtävien maksullisiin suoritteisiin ehdotetaan lisättäväksi eräitä hakemuksesta tai toisen viranomaisen määräyksestä tehtäviä asiantuntijaselvityksiä ja toimituksia.

5. ESITYKSEN PERUSTELUT

5.1. Liikennetehtävien suoritteet

Asetuksessa ehdotetaan säädettäväksi seuraavia liikennetehtävien suoritteita, jotka ovat pääosin nykyisen voimassa olevan asetuksen mukaisia.

Maantiellä työskentelyn luvat ja sijoittamisluvat, liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain (503/2005) 42 § sekä tieliikennelain (729/2018) 71 ja 188 §

- Luvituksella mahdollistetaan turvallinen työskentely tiealueella huomioiden asianmukaiset työnaikaiset liikennejärjestelyt. Sijoittamisluvilla mahdollistetaan esimerkiksi tele- ja sähkökaapeleiden sekä vesi- ja viemäriputkien sijoittaminen niin, että niiden sijoittaminen tiealueelle ei haittaa tienpitoa ja vaaranna liikenneturvallisuutta. Osa yhteiskunnallisen infrastruktuurin sijoittamisesta toteutetaan liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain perusteella ilmoitusmenettelyllä.

Palvelukohteiden viitoitus, liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain (503/2005) 42 § sekä tieliikennelain (729/2018) 70–72 § ja 81–82 §

- Lupien tarkoituksena on mahdollistaa tiealueelle sijoitettavat tieliikennelain mukaiset opastusmerkit. Merkeillä mahdollistetaan tienkäyttäjien sujuva ja turvallinen siirtyminen.

Maantien tilapäinen sulkeminen, liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain (503/2005) 42 § sekä tieliikennelain (729/2018) 71, 187 ja 193 §

- Päätöksillä mahdollistetaan esimerkiksi urheilu- ja rallitapahtumien turvallinen järjestäminen suljetuilla maanteilla. Myös Puolustusvoimat hakevat sotaharjoituksiinsa maanteiden sulkemislupia.

Tilapäinen liikennemerkkijärjestely, liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain (503/2005) 5 ja 42 § sekä tieliikennelain (729/2018) 71, 72 ja 81 §

- Luvituksella mahdollistetaan esimerkiksi tapahtumien järjestäminen turvallisesti maanteilla sekä Puolustusvoimien sotaharjoitukset.

Liittymäluvat, liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain (503/2005) 37, 38 ja 42 §

- Lupien tarkoitus on mahdollistaa maantiehen liittyminen liikenneturvallisuuden ja tienpidon vaatimukset huomioiden.

Poikkeamispäätökset maanteiden suoja-alueille, liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain (503/2005) 44-47 §

- Lupien tarkoituksena on mahdollistaa rakentaminen tiekiinteistön viereiselle kiinteistölle silloin, kun rakennus/rakennelma sijoittuu maantien suoja-alueelle. Poikkeamispäätös voidaan myöntää, mikäli liikenneturvallisuus ei vaarannu.

Tienvarsimainonta, liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain (503/2005) 52 §

- Luvilla mahdollistetaan maantien tienkäyttäjille näkyvä mainonta.

Erikoiskuljetusluvat, tieliikennelain (729/2018) 159 § ja 191 §

- Lupien tarkoituksena on mahdollistaa ylimassaisten, ylileveiden ja ylikorkeiden kuljetusten turvallinen liikkuminen maanteillä.

Perustelut maksutaulukon muutosehdotuksille lupatyypeittäin

- Erikoiskuljetukset

Ennakkopäätöksistä perittävän maksun jakaminen kahteen eri kategoriaan johtuu työmäärän lisääntymisestä, kun kokonaismassaa kuljetukselle tulee enemmän. Siltojen kantavuuslaskennan tarve on lisääntynyt merkittävästi kasvaneiden kuljetusmassojen ja heikentyneiden siltojen johdosta. Siltojen kantavuuslaskenta on tarkoituksenmukaista suorittaa silloin, kun kantavuus on rajoilla ja sillan turvallinen ylittäminen on varmistettava. Kantavuuslaskennan tekemisestä päättää Väylävirasto. Lisäksi siltojen kantavuuslaskenta on siirtynyt salassapitovelvollisuuksien takia Väyläviraston tehtäväksi. Tulot on tarkoitus tulouttaa takaisin Väylävirastolle ja tästä on käyty keskusteluja.

Ennakkopäätös kuljetusmahdollisuudesta, kun kokonaismassa on enintään 120 tonnia: puolet lupamaksusta.

Ennakkopäätös kuljetusmahdollisuudesta, kun kokonaismassa on yli 120 tonnia: 2x lupamaksu

Lupamaksun lisäksi maksu sillan kantavuuslaskennasta (2 000 €)

Tienvarsioasteet

Ehdotetaan selkeytettävän maksutaulukon perustelutekstejä.

Muut luvat

Lupamaksujen korotuksia esitetään omakustannusarvoa alempana perittävien lupien osalta. 10 %:n korotus tehtiin myös tämän vuoden maksuasetukseen, mutta laskelmat lisääntyvän korotuspaineen. Uusien linjausten mukaan omakustannusarvoa alempana perittävien lupien kustannusvastaavuus tulisi olla noin 80 % aiemman 75 %:n sijasta. Nyt esitetyillä korotuksilla ei tavoitteeseen päästä, mutta suurten kertakorotusten tekemisen ei arvioida olevan tarkoituksenmukaista.

Omakustannusarvon mukaisesti perittävien lupamaksujen osalta esitetään korotuksia maanteiden sulkemispäätöksiin. Laskelmat osoittavat niidenkin osalta korotuspainetta. Lisäksi kyseisten maksujen maksuperusteita ja niihin liittyviä perustelutekstejä esitetään muutettavaksi.

Lisäksi esitetään uutta maksuluokkaa eli käsittelymaksua teiden sulkemispäätösten yhteydessä hakemuksen tullessa muulla tavoin kuin sähköisen asiainnin kautta. Lupamaksun suuruus tulisi olla puolet lupamaksusta, mutta kuitenkin enintään 100 euroa. Normaali käsittelymaksu on enintään 50 euroa, mutta maanteiden sulkemiseen liittyvät hakemukset saapuessaan muutoin kuin sähköisen asiainnin kautta, aiheuttavat enemmän lisätyötä kuin muut lupamenettelyt.

Maanteiden sulkemisten perustelut

Perusteluja ehdotetaan muutettavaksi niin, että lupavalmistelua enemmän työllistävät urheilukilpailut eivät olisi alimmassa maksukategoriassa. Alimpaan maksukategoriaan luokiteltaisiin jatkossa vain ”pistemäiset” tapahtumat. Alla ehdotus:

Pistemäinen yksittäinen tapahtuma kanta-, seutu- tai yhdysteillä tai niiden risteysalueella, joka edellyttää maantien sulkemista. (150 €)

Kanta-, seutu- tai yhdysteiden sulkemista edellyttävä tapahtuma, jossa yksi maantie tai useampia osia siitä suljetaan. Moottoriajoneuvoille tarkoitetut nopeuskilpailut, jossa suljettava tiepituus on alle 100 km. (400 €)

Valtatien, valtateiden tai niiden osan tai osien sulkemista edellyttävät tapahtumat. Kanta-, seutu- tai yhdysteiden sulkemista edellyttävä tapahtuma, jossa vähintään kaksi maantietä tai osia niistä suljetaan. Moottoriajoneuvoille tarkoitetut nopeuskilpailut, joissa suljettava tiepituus on vähintään 100 km. (650 €)

5.2. Maaseututehtävien suoritteet

Maksutaulukossa koottaisiin aiemmin ELY-keskusten maksutaulukossa yleisten hallinnollisten suoritteiden yhteydessä esitetyt maaseututehtäviin liittyvät suoritteet omaksi kohdakseen. Suoritteet säilyisivät ennallaan. Näitä suoritteita olisivat tiettyjen Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa (1334/2022) ja riistavahinkolaissa (105/2009) tarkoitetusta kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen päätöksestä tehdyn oikaisuvaatimuksen johdosta annettu päätös, jos päätöstä ei muuteta oikaisua vaativan eduksi sekä porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetussa laissa (986/2011) ja kolttalaissa (253/1995) tarkoitetun ennakkotiedon antamiseen, luovutuslupiin ja luovutusrajoituksista vapauttamiseen liittyvät suoritteet.

5.3. Kalataloustehtävien suoritteet

Kohdan 6 mukaan seuraavista kalastuslain (379/2015) mukaisista suoritteista perittäisiin maksu omakustannusarvoa alemman hinnan mukaan: a) 53 §:n nojalla tehty kalastuksen rajoittamista koskeva päätös; b) 54 §:ssä tarkoitettu päätös yleiskalastusoikeuksien rajoittamisesta; c) 57 §:ssä tarkoitettu päätös pyyntimittojen poikkeamista koskevassa asiassa; d) 67 §:ssä tarkoitettu päätös kalaväylän määräämistä koskevassa asiassa; e) 71 §:ssä tarkoitettu päätös kalastuksen kieltämisestä padon läheisyydessä.

Maksuperustelain 6 §:n 3 momentin mukaan maksu voidaan määrätä perittäväksi yleisesti suoritteen omakustannusarvoa alempana tai jättää kokonaan perimättä, jos siihen terveyden- ja sairaanhoitoon, muihin sosiaalisiin tarkoituksiin, oikeudenhoitoon, ympäristönsuojeluun, koulutustoimintaan tai yleiseen kulttuuritoimintaan liittyvistä tai näihin verrattavista syistä on perusteltua syytä. Kalastuslain 53, 54, 57, 67 ja 71 §:iin liittyvien päätösten tavoitteena on varmistaa kalastuksen kestävyys ja kalastuksen järjestäminen kalakantojen tilan mukaisesti. Kalastuslain tarkoituksena on parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon perustuen järjestää kalavarojen ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä käyttö ja hoito siten, että turvataan kalavarojen kestävä ja monipuolinen tuotto, kalakantojen luontainen elinkierto sekä kalavarojen ja muun vesiluonnon monimuotoisuus ja suojelu. Mainituilla kalastuslain päätöksillä toimeenpannaan lain kalavarojen turvaamista, kalakantojen luontaisen elinkierron varmistamista sekä kalavarojen ja muun vesiluonnon monimuotoisuuden ylläpitoa ja suojelua. Päätöksillä varmistetaan kalakantojen suojelu kalastukselta, joka voisi aiheuttaa kalakannoille negatiivisia vaikutuksia. Lisäksi kalatalouden organisaatioiden kynnys lähteä hakemaan kalastusta rajoittavia, mutta kalakantoja suojelevia päätöksiä kasvaa, jos päätöksistä perittävät hinnat koetaan liian korkeiksi.

5.4. Ympäristötehtävien suoritteet

Maksuttomat suoritteet

Valtionavustuslain (688/2001) mukaiset valtionavustuspäätökset ovat maksuttomia.

Rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) 16 §:n mukaiset rakennusperinnön hoitoavustukset.

Rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain 16 §:ssä säädetään rakennusperinnön hoitoavustuksesta. Avustuksella säilytetään arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä osana kansallista kulttuuri-perintöä ja tuetaan korjausrakentamisen työtapojen säilymistä. Avustuspäätöksen maksuttomuudella haluttaisiin varmistaa, että suojellut ja arvokkaat rakennukset säilyisivät käytössä ja luvanvaraisiin toimenpiteisiin haettaisiin lupa. Näin avustusten kautta voitaisiin ehkäistä kunnostusratkaisuja, jotka saattaisivat olla rakennuksen ominaisuuksiin sopimattomia ja johtaa rakennuksen käyttökelvottomuuteen. Jos avustuspäätöksestä määrättävät maksut koettaisiin kohtuuttomiksi, saatettaisiin toimia tehdä ilman lupaa ja asiantuntevaa korjausneuvontaa, mistä voisi aiheutua haittaa rakennuksen arvoille ja käyttöille.

Elinvoimakeskukset myöntäisivät avustusta pääasiassa yksityisille omistajille kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja niiden välittömän ympäristön korjaus- ja kunnostustöihin sekä niihin liittyvien töiden suunnittelukustannuksiin. Avustusta voisivat hakea myös kunnat ja kuntayhtymät. Avustuksella mahdollistettaisiin kustannustehokkaat arvokkaan kansallisen kulttuuriperinnön korjaushankkeet. Avustuksella on suuri merkitys kunnostuksen käynnistymisen sekä kohteen säilymisen ja käytön kannalta, vaikka avustussummat ovat olleet tavallisimmin alle 5 000 euroa. Selkein lisäarvo syntyisi siitä, että kunnostus käynnistyisi aiemmin ja se toteutetaan laadukkaammin kuin ilman avustusta. Omistajille taloudellisia vaikutuksia syntyisi muun muassa kohteiden käyttöiän pidentyessä, käyttökustannusten alentuessa ja tehtyjen korjausten kestävyyydessä.

Avustus-, tuki- ja korvauspäätökset

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) 1 a luvun mukaista tukea koskevat päätökset olisivat maksuttomia. Vesienhoidon ja merenhoidon toimeenpano- ja tukiviranomaisen myöntää tuet tukimuotokohtaisen asetuksen perusteella. Tällä hetkellä voimassa oleva tukimuoto on maatalousmaan kipsikäsittely, joka perustuu määräaikaiseen asetukseen (510/2020).

Myös luonnonsuojelulain (9/2023) 4 luvun mukaista tukea koskevat päätökset olisivat maksuttomia. Maksuttomia olisivat myös valtionavustuslain nojalla annettujen eri valtionavustusasetusten mukaiset valtionavustuksia koskevat valtionavustuspäätökset ja niihin liittyvät muut päätökset (esim. maksuspäätökset ja takaisinperintäpäätökset).

Näitä maksuttomia suoritteita olisivat esimerkiksi kaupunkien vesien hallinnan ja niiden haitallisten aineiden vähentämistä koskeviin hankkeisiin vuosina 2020-2030 myönnettävästä valtionavustuksesta (669/2020) annettuun valtioneuvoston asetukseen perustuvat valtionavustuspäätökset. Myös ympäristöministeriön määrärahoista myönnettävät vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavien hankkeiden avustamisesta (714/2015) annetun valtioneuvoston asetuksen ja pohjaveden suojeluun myönnettävästä valtionavustuksesta (881/2025, voimaan 1.1.2026) annetun valtioneuvoston asetukseen perustuvat valtionavustukset olisivat maksuttomia. Luonnonsuojelulain 20 §:ssä tarkoitettua avustusta luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon edistämiseen koskeva päätös olisi myös maksuton, mutta pykälän nojalla ei ole vielä toistaiseksi annettu asetuksia.

Rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annetun lain (15/2022) 3 luvussa säädetään avustuksesta vahinkojen ennalta ehkäisemiseen, 4 luvussa aiheutuneista vahingoista maksettavista korvauksista ja 5 luvussa maakotkan ja sääksen pesintään perustuvista tuista.

Lain tavoitteena on parantaa eläinten suojelua sekä lisätä luonnonsuojelun hyväksyttävyyttä säätämällä laissa rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennaltaehkäisyyn myönnettävistä avustuksista, korvauksista ja tuista sekä korvausten hakemiseen, myöntämiseen ja maksamiseen liittyvistä

menettelyistä. Kyseessä on avustusjärjestelmä, jonka kautta on mahdollista tukea ennaltaehkäisevien toimien toteuttamista ja kehittämistä.

Voidaan katsoa, että kyseessä on valtion maksuperustelain (150/1992) 6 §:n 3 momentissa tarkoitettu ympäristönsuojeluun liittyvä perusteltu syy jättää perimättä suoritteesta maksu.

Lisäksi lain tavoitteena on rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ehkäiseminen ennalta ja aiheutuneiden vahinkojen korvaaminen valtion talousarviovaroilla tilanteissa, joissa vahingosta aiheutuvien kustannusten sietäminen olisi yksityishenkilölle tai yritykselle kohtuutonta. Laissa mainittujen instrumenttien rahoittaminen suoritemaksuilla ei tämän vuoksi olisi tarpeen. Nykykäytäntönä on, että edellä mainituista päätöksistä ei peritä maksua.

5.5. Vesitaloustehtävien suoritteet

Vesitaloustehtävien maksullisia suoritteita olisivat vesilain (587/2011), patoturvallisuuslain (494/2009) sekä tulvariskien hallinnasta annetun lain (620/2010) mukaiset päätökset ja hakemuksesta tehtävät selvitykset ja lausunnot. Kaikkien vesitaloustehtävien suoritteiden maksullisuus perustuisi suoritteiden käsittelyyn käytettävään työaikaan ja elinvoimakeskusten maksulliselle työlle määriteltävään tuntihintaan.

Patoturvallisuuslain mukainen padon luokittelupäätös ja vahingonvaaraselvityksen ja turvallisuus-tarkkailuohjelman hyväksymispäätös olisivat maksullisia, kuten nykyisin ELY-keskuksissakin. Maksua ei kuitenkaan peritä, jos padon omistajana on valtio. Uusina tulvariskien hallinnan suoritteina maksullistettaisiin alimmista rakentamiskorkeuksista sekä kohteiden tulvariskeistä annettavat lausunnot.

Uusina vesilain mukaisina suoritteina maksullistettaisiin vesistöalueen padotus- ja juoksutusselvitys sekä säännöstelyn kehittämisselvitys niissä tapauksissa, joissa selvitys laaditaan viranomaiselle tuleesta hakemuksesta. Lisäksi maksullistettaisiin ojitustoimitus vesilain 5: 39 §:ssä säädetyllä tavalla. Ojitustoimitusta haetaan Lupa- ja valvontavirastolta, joka määrää tehtävään toimitusmiehen vesitalousasioissa toimivaltaisesta elinvoimakeskuksesta, joka laskuttaisi toimitusmiehen hoitaman ojitustoimituksen kustannukset Lupa- ja valvontavirastolta. Vesilain mukaisista suoritteista perittäisiin alennetun omakustannusarvon mukainen maksu, jos suoritetta hakee luonnollinen henkilö tai tuloverolain 22 §:ssä tarkoitettu yleishyödyllinen yhteisö muuta kuin taloudellista toimintaa varten.

5. VALMISTELU JA LAUSUNTOPALAUTE

Asetusehdotus on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä yhteistyössä elinvoimakeskuksia ohjaavien ja säädösmuutoksista vastanneiden ministeriöiden kanssa, joiden hallinnonalan maksullista toimintaa on tulevissa elinvoimakeluksissa (liikenne- ja viestintäministeriö Traficom, maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö) sekä ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen kanssa.

6. SÄÄNNÖSKOHTAISET PERUSTELUT

1 § Omakustannusarvon mukaiset maksulliset julkisoikeudelliset suoritteet

Pykälässä säädettäisiin valtion maksuperustelain (150/1992) 6 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista omakustannusarvon mukaisista maksullisista julkisoikeudellisista suoritteista, joita perittäisiin asetuksen liitteenä olevan maksutaulukon mukaisesti. Valtion maksuperustelain 4 §:n mukaan tavarat, jotka valtion viranomainen on tuottanut; palveluiden, jotka on tuotettu tilauksesta tai muusta toimeksiantosta; päätösten, jotka on tehty hakemuksesta; käyttöoikeuksien sekä muiden oikeuksien väliaikaisen luovuttamisen; sekä muun toiminnan, milloin suoritteiden tuottaminen on seurausta vastaanottajan toimenpiteestä, tulee olla maksullisia, jollei suoritteiden maksuttomuudelle ole perusteltua syytä. Pykälän 2 momentin mukaan suoritteiden tulee olla maksullinen etenkin silloin, kun myös muu kuin valtion viranomainen tuottaa sitä tai siihen verrattavaa suoritetta maksullisena tai kun suoritteiden tuottaminen liittyy vastaanottajan taloudelliseen toimintaan. Julkisoikeudellisesta suoritteesta perittävän maksun tulee

valtion maksuperustelain 6 §:n 1 momentin pääsäännön mukaan vastata suoritteiden tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää (omakustannusarvo). Elinvoimakeskuksen maksulliset suoritteet hinnoiteltaisiin pääsääntöisesti omakustannusarvoonsa.

Valtion maksuperusteasetuksen (VM:n asetus 211/1992) 1 §:n mukaan suoritteiden oma-kustannusarvoon eli suoritteiden tuottamisesta aiheutuneisiin kokonaiskustannuksiin luetaan suoritteiden tuottamisesta aiheutuvien erilliskustannusten lisäksi suoritteiden tuottamisen aiheuttama osuus hallinto-, toimittaja- ja pääomakustannuksista sekä muista valtion viranomaisen yhteiskustannuksista. Mikäli suoritteiden tuottamiseen osallistuu myös muita valtion viranomaisia, luetaan myös näille aiheutuvat edellä mainitut kustannukset suoritteiden tuottamisesta aiheutuviin kokonaiskustannuksiin. Pykälän 2 momentin mukaan suoritteiden omakustannusarvon laskemisesta ja maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelman laatimisesta voi valtiokonttori antaa tarkempia ohjeita ja määräyksiä. Valtiokonttorin voimassa oleva määräys maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelman laatimisesta VK/99662/00.00.00.01/2022 on annettu 16.12.2022.

Asetusehdotuksen 1 §:n 1 momentin mukaan elinvoimakeskuksen maksullisia julkisoikeudellisia suoritteita, joista peritään omakustannusarvon mukainen kiinteä maksu tai viraston työ määrän mukainen aikaperusteinen maksu, olisivat liitteessä olevassa maksutaulukossa luetellut suoritteet lukuun ottamatta 2 §:ssä sekä 3 §:ssä tarkoitettuja suoritteita. Omakustannusarvon mukaiseen valtion edun ja oikeuden valvontaan tuomioistuimissa ja viranomaisissa luetaan kaikkien elinvoimakeskuksessa suoritteiden tuottamiseksi työskennelleiden työaika.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan muita maksullisia (kuin liitteessä olevat suoritteet) suoritteita, joiden maksu määrätään suoritteiden omakustannusarvon mukaan, olisivat elinvoimakeskuksen viranomaisen tai muun hakijan pyynnöstä tekemä erillinen tarkastus, lukuun ottamatta elinvoimakeskukselle lain mukaan kuuluvia yleisiä valvonta- ja tarkastustehtäviä ja tarkastus- ja valvontatehtäviä, joiden maksuista säädetään liitteessä.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan omakustannusarvon mukaan hinnoitellaan valtion edun ja oikeuden valvonta tuomioistuimissa taikka muussa viranomaisessa tai toimituksessa. Valtion edun ja oikeuden valvonta-asiat liittyvät elinvoimakeskukselle erityislaeissa säädettyyn tehtävään valvoa valtion etua toisen viranomaisen asiassa sekä tilanteisiin, joissa asia kuuluu elinvoimakeskuksen toimialaan.

Pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan omakustannusarvon mukaan hinnoitellaan alkuperäistä erillistä päätöstä, todistusta tai vastaavaa asiakirjaa korvaavat jäljennökset elinvoimakeskuksessa säilytettävistä asiakirjoista lukuun ottamatta suoritteita, jotka ovat valtion maksuperustelain 5 tai 6 §:n nojalla maksuttomia. Maksuttoman päätöksen, todistuksen tai vastaavaan korvaavasta asiakirjasta ei perittäisi maksua.

Pykälän 2 momentin 4 kohdan mukaan omakustannusarvon mukaan hinnoiteltaisiin elinvoimakeskuksen muu päätös, joka on tehty hakemuksesta. Jos elinvoimakeskus tekee hakemuksesta päätöksen eikä tätä suoritetta ole nimenomaisesti maksullistettu asetuksen liitteenä olevassa maksutaulukossa, siitä peritään maksu tämän kohdan perusteella. Elinvoimakeskuksessa tehdyt työtunnit kerrotaan tuntihinnalla 83 euroa.

Pykälän 2 momentin 5 kohdan mukaan omakustannusarvon mukaan hinnoiteltaisiin selvityss ja lausunto, joka annetaan muun viranomaisen maksullisessa asiassa ja josta ei aiheudu ainoastaan vähäisiä kustannuksia. Vähäisenä kustannuksena on pidettävä selvityksiä ja lausuntoja, joissa asiaan perehtyminen ja lausunnon antaminen ei edellytä lausunnon laatijalta erityistä perehtymistä ja vie enintään muutaman tunnin työaika.

Pykälän 3 momentin mukaan 2 momentissa tarkoitettujen suoritteiden omakustannusarvoa määrättäessä käytetään 83 euroa tunnilta. Suoritteiden tuottamisen edellyttämä työaika lasketaan kaikkien suoritteiden tuottamiseen osallistuneiden henkilöiden työpanoksen summana ja suoritteiden tuottamiseen osallistuneiden henkilöiden työpanosten mukainen työaika kerrotaan tuntihinnalla.

Pykälän 4 momentin mukaan, jos elinvoimakeskuksen suoritteiden tuottamiseen osallistuu myös muu viranomainen tai ulkopuolinen asiantuntija, elinvoimakeskus lisää taulukon mukaiseen maksuun muun viranomaisen osasuoritteestaan elinvoimakeskukselta perimän maksun, jollei muun viranomaisen tai ulkopuolisen asiantuntijan työpanosta suoritteiden tai suoriteryhmän tuottamiseksi ole huomioitu jo suoritteiden omakustannusarvoa laskettaessa ja suoritetta hinnoiteltaessa.

2 § Alennettun omakustannusarvon mukaiset maksulliset julkisoikeudelliset suoritteet

Pykälässä säädettäisiin maksuperustelain 6 §:n 3 momentissa tarkoitetuista omakustannusarvoa alemmina perittävistä suoritteista, joita vastaavia maksuja perittäisiin elinvoimakeskuksen suoritteista. Omakustannusarvoa alemman hinnan mukaan perittävien suorittemaksujen tulee ELY - keskusten yhteistä maksupolitiikkaa vastaavasti kattaa myös elinvoimakeskuksella vähintään 75 prosenttia omakustannusarvosta.

Maksuasetuksen 1 momentin kohdan 1 mukaan seuraavista liikennesuoritteista perittäisiin omakustannusarvoa alempi hinta; a) Lupa suorittaa tiealueella muita kuin viestintä- ja sähköjohtojen, maakaasu- ja kaukolämpöputkien tai vesi- ja viemärijohtojen sijoittamiseen liittyviä liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain (503/2005) 42 §:ssä tarkoitettuja töitä. Tämä on suoriteryhmä, jossa valtaosa hallinnon asiakkaista on luonnollisia henkilöitä vailla taloudelliseen toimintaan liittyvää tarkoitusta. Tiealueella tapahtuvien töiden tekemiseen tarvittavasta luvasta peritään omakustannusarvon mukainen suorittemaksu silloin, kun lupa koskee maakaasu- ja kaukolämpöputkien tai vesi- ja viemärijohtojen sijoittamista tiealueelle, koska johtoja ja putkia koskevat luvat ovat poikkeuksetta taloudellisen toiminnan harjoittamista varten myönnettyjä, eikä omakustannusarvoa alempana perittävälle maksulle ole valtion maksuperustelain (150/1992) 6 §:n 3 momentissa säädettyä perusteltua syytä. Omakustannusarvoa alemman hinnan mukaan perittäisiin lisäksi luvat tiealueella tapahtuvien töiden tekemiseen sekä b) lupa asettaa maantielle pysyväisluontoinen liikenteen ohjauslaite; c) liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain 37 ja 38 §:n mukainen liittymälupa; ja d) kielteinen lupapäätös liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain 37, 38, 42, 44 – 47, 52 §:n tai tieliikennelain (729/2018) 70-72 § mukaisessa asiassa.

Kohdan 2 mukaan seuraavista kalastuslain (379/2015) mukaisista suoritteista perittäisiin maksu omakustannusarvoa alemman hinnan mukaan: a) 53 §:n nojalla tehty kalastuksen rajoittamista koskeva päätös, b) 54 §:ssä tarkoitettu päätös yleiskalastusoikeuksien rajoittamisesta, c) 57 §:ssä tarkoitettu päätös pyyntimittojen poikkeamista koskevassa asiassa, d) 67 §:ssä tarkoitettu päätös kalaväylän määrittämisestä koskevassa asiassa ja e) 71 §:ssä tarkoitettu päätös kalastuksen kieltämisestä padon läheisyydessä. Maksuperustelain 6 §:n 3 momentin mukaan maksu voidaan määrätä perittäväksi yleisesti suoritteiden omakustannusarvoa alempana tai jättää kokonaan perimättä, jos siihen terveyden- ja sairaanhoitoon, muihin sosiaalisiin tarkoituksiin, oikeudenhoitoon, ympäristönsuojeluun, koulutustoimintaan tai yleiseen kulttuuritoimintaan liittyvistä tai näihin verrattavista syistä on perusteltua syytä. Kalastuslain 53, 54, 57, 67 ja 71 §:iin liittyvien päätöksien tavoitteena on varmistaa kalastuksen kestävyys ja kalastuksen järjestäminen kalakantojen tilan mukaisesti. Kalastuslain tarkoituksena on parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon perustuen järjestää kalavarojen ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä käyttö ja hoito siten, että turvataan kalavarojen kestävä ja monipuolinen tuotto, kalakantojen luontainen elinkierto sekä kalavarojen ja muun vesiluonnon monimuotoisuus ja suojelu. Mainituilla kalastuslain päätöksillä toimeenpannaan lain kalavarojen turvaamista, kalakantojen luontaisen elinkierron varmistamista sekä kalavarojen ja muun vesiluonnon monimuotoisuuden ylläpitoa ja suojelua. Päätöksillä varmistetaan kalakantojen suojelu kalastukselta, joka voisi aiheuttaa kalakan- noille negatiivisia vaikutuksia. Lisäksi kalatalouden organisaatioiden kynnys lähteä hakemaan kalastusta rajoittavia, mutta kalakantoja suojelevia päätöksiä kasvaa, jos päätöksistä perittävät hinnat koe- taan liian korkeiksi.

Kohdan 3 alakohdan a mukaan tehokkaan muutoksenhakumahdollisuuden varmistamiseksi (oikeudenhoidosta johtuva perusteltu syy) Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain (1334/2022) 51 §:ssä ja riistavahinkolain (105/2009) 33 ja 41 §:ssä tarkoitettua kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen päätöksestä tehdyn oikaisuvaatimuksen johdosta annetusta päätöksestä peritään omakustannusarvoa alempi maksu. Myös oikaisuvaatimuksesta tehdystä tutkimatta jättämisestä koskevasta päätöksestä peritään omakustannusarvoa alempi asetuksen liitteenä olevan suorittemaksutaulukon mukainen maksu. Jos päätöstä muutetaan oikaisua vaativan eduksi, mak- sua ei peritä lainkaan.

Asetusehdotuksen kohdan 3 alakohdan b mukaan porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetuissa laissa (986/2011) ja kolttalaissa (253/1995) tarkoitetusta ennakkotiedon antamisesta peritään omakustannusarvoa alempi maksu. Asetusehdotuksen mukaisesti porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain 97 §:n 2 momentin mukaisissa tapauksissa elinvoimakeskus voisi antaa tuen saajalle pyynnöstä sitovan ennakkotiedon siitä, aiheuttaako suunniteltu toimenpide tuen maksamisen keskeyttämisen, takaisinperinnän tai valtionlainan määräämisen irtisanottavaksi. Kolttalain 38 §:n 3 momentin mukaan elinvoimakeskus voi antaa ennakkotiedon siitä, aiheuttaako toimenpide valtionlainan tai myyntihintasaamisen irtisanomisen taikka avustuksen takaisin perimisen. Ennakkotiedon antamisen omakustannushintaa alempi maksu perustuisi niin ikään oikeusturvan varmistamiseen.

Kohdan 4 mukaan vesilain (587/2011) suoritteista tulee periä alennetun omakustannusarvon mukaisesti suoritteet, jos suoritetta hakee luonnollinen henkilö tai yleishyödyllinen yhteisö muuta kuin taloudellista toimintaa varten. Tällainen suorite olisi esimerkiksi ojitustoimitus.

Kohdassa 5 j säädetään suoritteista liittyen Euroopan unionin lainsäädännön kuuluvaa erityistä tarkastusta koskevaan päätökseen suoritteista.

3 § Maksuttomat suoritteet

Pykälän kohdan 1 mukaan maksuttomia olisivat tuomioistuimen pyytämät asiantuntijalausunnat ja muun valtion viranomaisen maksullisessa asiassa pyytämät asiantuntijalausunnat, joista aiheutuu ainoastaan vähäisiä kustannuksia. Säännöksen mukaan tuomioistuimen pyytämät asiantuntijalausunnat olisivat maksuttomia. Sen sijaan muun valtion viranomaisen pyytämät asiantuntijalausunnat voisivat olla myös maksullisia, jos niitä aiheutuisi vähäistä suurempia kustannuksia. Maksun perimisen ja maksuttomuuden kynnystä arvioitaisiin samalla tavoin kuin edellä 1 §:n 2 momentin 5 kohdassa. Jos asiantuntijalausunnon antaminen ei edellyttäisi erityistä perehtymistä ja jos sen antaminen veisi enintään muutaman tunnin työaikaa, se olisi maksuton.

Kohdan 2 mukaan maksuttomia olisivat valtionavustuslain (688/2001) tai muun lain mukaiset valtionavustuspäätökset.

Kohdan 3 mukaan lupaviranomaisten ja tuomioistuinten antamien päätösten ja lain tai valtioiden välisten sopimusten perusteella valtion maksettavaksi määrättyjen tai sovittujen korvausten, kustannusten ja päätösmaksujen sekä niitä koskevien korkojen ja viivästyskorkojen maksaminen, sekä lunastustoimitusmenojen ja käyttöoikeuskorvausten maksaminen olisivat maksuttomia.

Kohdan 4 mukaan elinvoimakeskusta ohjaavan ministeriön toimeksiannosta annettava tietopalvelu lukuun ottamatta osuutta, jonka elinvoimakeskus hankkii ulkopuoliselta palvelujen tuottajalta, olisi maksuton.

Kohdan 5 mukaan laillisuuden tai yleisen edun valvontatehtävää suoritettaessa aiheutuneita kustannuksia ei peritä.

Kohdan 6 mukaan hallintolain (434/2003) 7 a luvussa tarkoitettu elinvoimakeskuksen omaa päätöstä koskevaan oikaisuvaatimukseen annettu päätös olisi maksuton riippumatta siitä, muutettaisiinko elinvoimakeskuksen päätöstä oikaisuvaatimuksen johdosta.

Kohdan 7 mukaan elinvoimakeskusten päätökset muuhun kuin edellä 5 ja 6 kohdassa tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen olisivat maksuttomia siinä tapauksessa, että elinvoimakeskus muuttaisi päätöstä oikaisua vaatineen eduksi.

4 § Eräitä julkisoikeudellisen suoritteen maksun perintää koskevia säännöksiä/Maksun periminen eräissä tilanteissa

Asetuksen 4 §:ssä säädettäisiin eräiden julkisoikeudellisten suoritteiden perimisestä. Pykälän 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan myönteisestä ja kielteisestä julkisoikeudellisesta päätöksestä

perittäisiin samansuuruinen maksu, jollei liitteenä olevassa maksutaulukossa toisin säädetäisi. Momentin toisen virkkeen mukaan, jos elinvoimakeskus antaa yhden asiakirjan, joka sisältää useita tässä asetuksessa erikseen maksullisiksi säädettyjä päätöksiä tai muita suoritteita, peritään niistä kustakin maksu tämän asetuksen mukaisesti, jollei liitteenä olevassa maksutaulukossa toisin säädetä.

Pykälän 2 momentin mukaan peruutetusta tai täydentämättä jätetystä hakemuksesta, ilmoituksesta taikka muuten kesken jääneestä asiasta sekä tutkimatta jättämisestä koskevasta päätöksestä perittäisiin tehtyä työmäärää vastaava osuus liitteen mukaisesta maksusta, jollei liitteenä olevassa maksutaulukossa toisin säädetäisi. Kesken jääneenä asiana voitaisiin pitää esimerkiksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua asiaa, jonka hankkeesta vastaava jättäisi kesken arviointiohjelmavaiheessa ennen, kun yhteysviranomainen antaisi lausuntonsa tai arviointiselostusvaiheessa ennen, kun yhteysviranomainen antaisi perustellun päätelmänsä.

Pykälän 3 momentin mukaan muutoksenhaun vuoksi tuomioistuimen uudelleen käsiteltäväksi palauttaman asian maksusta vähennettäisiin, mitä samassa asiassa elinvoimakeskuksessa aikaisemmin annetusta päätöksestä on peritty. Maksusta vähennettäisiin myös asian käsittelystä aiemmin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa peritty maksu, jos asia on ennen 1. päivä tammikuuta 2026 kuulunut viraston toimivaltaan.

Pykälän 4 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan julkisoikeudellisesta päätöksestä ei perittäisi erikseen kuulutus- eikä käsittelymaksua, ellei liitteen maksutaulukossa toisin säädetäisi. Toisen virkkeen mukaan sähköisesti lähetettävästä asiakirjasta perittäisiin sama maksu kuin asiakirjasta muutoin. Kolmannen virkkeen mukaan, kun liitteessä tarkoitettu todistus lähetetään postitse asiakkaalle, postimaksua ei perittäisi.

5 § Liiketaloudellisin perustein hinnoitellut suoritteet

Maksuasetuksen 4 §:ssä säädetäisiin suoritteista, jotka hinnoitellaan liiketaloudellisesti. Liiketaloudellisesti hinnoiteltavia ovat lähtökohtaisesti elinvoimakeskuksen sekä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen suoritteet, joiden tuottamista ei voida pitää niiden lakisääteisenä tehtävänä tai jota varten niille ei ole valtion talousarvioissa budjetoitu varoja. Jos elinvoimakeskus tai Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus tuottaa liiketaloudellisia suoritteita muutoin kuin säädöspäätöksellä toiselle valtionhallinnon virastolle, suoritteiden tuottamisesta veloitetaan pääsääntöisesti suoritteiden tuottamisesta aiheutuneet kustannukset (omakustannusarvon mukainen hinta).

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan liiketaloudellisesti hinnoitellaan toimeksiantoon perustuvat lausunnot sekä koulutus- ja muut palvelut valtionhallinnon ulkopuolisille, jotka eivät välittömästi tue hallinnon maksutonta toimintaa. Tällaisia ovat esimerkiksi liikeyrityksen pyytämät asiantuntijalausunnat tai suunnittelutyö, jota ei tehdä julkisoikeudellisen suoritteiden tuottamiseksi. Momentin 2 kohdan mukaan liiketaloudellisesti hinnoiteltavaa olisi asiakirjojen kopiointi, muu jäljentäminen ja lähettäminen, lukuun ottamatta 2 momentissa tarkoitettuja kopioita ja tulosteita. Momentin 3–6 kohtien mukaan kirjasto- ja tietopalvelut, julkaisut, tallenteet ja muut vastaavat tavarat ja teoskappaleet sekä hallinnossa tuotettujen menetelmien, tietojärjestelmien ja vastaavien myynti ja käyttöoikeuksien ja muiden oikeuksien luovuttaminen sekä käyttö- ja tukipalvelut hinnoiteltaisiin niin ikään liiketaloudellisin perustein. Elinvoimakeskuksen toimitilojen käyttö olisi valtionhallinnon ulkopuolisille maksullista ja hinnoiteltaisiin käyttöön liittyvine kuluineen (siivous, toimistopalvelut) liiketaloudellisin perustein. Tämä luettelo ei olisi tyhjentevä. Kohdan 7 mukaan myös muut 1–6 kohdassa tarkoitettuja suoritteita vastaavat suoritteet hinnoiteltaisiin liiketaloudellisin perustein. Yhteistä näille suoritteille on se, että niiden tuottaminen ei kuulu elinvoimakeskuksen tai Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen lakisääteisiin tehtäviin tai ne eivät välittömästi liity näiden virastojen lakisääteisten tehtävien hoitamiseen.

Pykälän 2 momentin mukaan tietojen ja julkaisujen kansainvälisestä luovutuksesta sekä tietojen kansallisesta luovutuksesta tutkimus- tai opetustarkoituksiin ei peritä maksua, jos maksuttomuus perustuu vastavuoroisuuteen tai yleiseen kansainväliseen tai kansalliseen käytäntöön ja käyttö on elinvoimakeskuksen sekä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen määrittelemien käyttöehtojen mukaista.

6 § Julkisuuslain perusteella annettavat suoritteet

Asetuksen 6 pykälän mukaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 34 §:n 2 momentissa tarkoitetusta tiedon esille hakemisesta sekä saman lain 34 §:n 3 momentissa tarkoitettujen kopioiden ja tulosteiden antamisesta perittävistä maksuista päättää elinvoimakeskus ottaen huomioon, mitä mainitussa 34 §:ssä säädetään. Tiedon hakeminen on maksullista silloin, kun on pyydetty asiakirjaa, joka ei julkisuuslain 13 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla ole yksilöitävissä ja löydettävissä viranomaisen tämän lain mukaisesti pitämästä asiakirjarekisteristä siinä käytettävän asiakirjaluokittelun eikä asiakirjan tunnisteiden avulla taikka sähköisesti ylläpidetystä rekisteristä sen hakutoimintojen avulla. Elinvoimakeskus ottaa maksuista päättäessään huomioon, mitä julkisuuslain 34 §:ssä säädetään.

Julkisuuslain 34 §:n 1 momentin mukaan asiakirjan antamisesta lain 9 §:n (koskee julkista asiakirjaa) ja 11 §:n (koskee asianosaisen oikeutta tiedonsaantiin) nojalla ei peritä maksua, kun: 1) asiakirjasta annetaan tietoja suullisesti, 2) asiakirja annetaan viranomaisen luona luettavaksi tai jäljennettäväksi, 3) julkinen sähköisesti talletettu asiakirja lähetetään tiedon pyytäjälle sähköpostitse, 4) sähköisesti talletettu asiakirja lähetetään asianosaiselle sähköpostitse, 5) pyydetyn asiakirjan antaminen kuuluu viranomaisen neuvonta-, kuulemis- tai tiedotusvelvoitteen piiriin tai 6) kysymys on julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain 24 b §:n 1 momentissa tarkoitetusta arvokkaasta tietoa-aineistosta.

Julkisuuslain 34 §:n 2 momentin mukaan edellä 1–4 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa tiedon esille hakemisesta aiheutuneita kustannuksia vastaava maksu peritään kuitenkin silloin, kun on pyydetty asiakirjaa, joka ei 13 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla (diaarin ja muiden hakemistojen avulla) ole yksilöitävissä ja löydettävissä viranomaisen tämän lain mukaisesti pitämästä asiakirjarekisteristä siinä käytettävän asiakirjaluokittelun eikä asiakirjan tunnisteiden avulla taikka sähköisesti ylläpidetystä rekisteristä sen hakutoimintojen avulla.

Julkisuuslain 34 §:n 3 momentin mukaan tiedon antamisesta 9 ja 11 §:n nojalla kopiona tai tulosteena peritään maksu, joka vastaa tiedon antamisesta viranomaiselle aiheutuvien kustannusten määrää.

Julkisuuslain 34 §:n 6 momentin mukaan tietojen antamisesta asiakirjasta tämän lain nojalla muissa kuin 9 ja 11 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa peritään maksu noudattaen, mitä valtion maksuperusteissa tai muussa laissa säädetään tai hyvinvointialueesta annetun lain tai kuntalain nojalla päätetään.

7 § Voimaantulo

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin asetuksen voimaantulosta ja voimassaoloajasta. Asetus tulisi voimaan 1.1.2026 ja olisi voimassa 31.12.2026 asti.

Voimassa oleva maksuasetus annettiin vuodeksi. Vuoden pituista voimassaoloaikaa asetukselle pidetään tarkoituksenmukaisena siitä syystä, että asetukseen tulee sen laajuudesta johtuen usein päivitystarpeita. Edellä esitetyn perusteella ehdotetaan, että asetukset olisi voimassa vuoden 2026 loppuun asti. Tarvittaessa asetukseen voidaan tehdä muutoksia myös sen voimassa ollessa, jos se on tarpeen esimerkiksi uuden lainsäädännön perusteella.

Pykälän 2 momentin tarkoituksena on varmistaa, että elinvoimakeskuksella sekä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksella on toimivalta periä maksu ennen sen toiminnan aloittamista vireille tulleista asioista. Nyt ehdotettua maksuasetusta sovellettaisiin asioihin, jotka tulevat vireille 1.1.2026 alkaen.